

ABONNEMENTS
Annuaire Lignier
Annuaire Commercial
Cet ouvrage est en vente chez tous les libraires et dans les bureaux de l'Administration.

Đông-Pháp Thời-Báo

NĂM THỨ HAI SỐ 253
Ngày thứ sáu
20 Février 1925

Le Courrier Indochinois

DEPOT DE LA PRESSE
INDOCHINE

BÀO QUÂN
11, đường Mac-Mahon, 71
SAIGON

MA BÀN
M. NGUYỄN-KIM-ĐÌNH
M. NGUYỄN-KIM-ĐÌNH

CÁI "TÊN" CỦA NGƯỜI MÌNH !

"Tên" là gì? "Tên" là biểu-điển của người, người ta có thời, chỗ đến khi đã nhỏ-nhọc "tên" như đội quân có lá cờ; có một chút phẩm-tước, hay ở đi-dêm có đèn chiếu; "tên" vào một cái địa-vị gì, thì cái còn tức là người còn; "tên" "tên" đã giấu biệt đi mất, trong mắt tức là người mất; người ta, hương-dòng thì ông Hương ông sanh ra ở đời, cái xát thật là xã ông Làng ông Cai; ngoài cái để nuôi sự sống, chứ tự-thành-thị thì thầy kỹ thầy thông trung không có qui-hóa gì; quan Tham quan Phán; do không có giá-trị gì; mà có qui-hóa có giá-trị là chỉ ở cái "tên"; ví "tên" là tinh-thần; mà xát những khi giao-tế đều lấy quan-thực là hình-chất; xát-thực có hiệu mà xưng-ho nhau; chức-thể mai-một được; mà "tên" ví mà loe-loet nhau; ai nhấc không có thể mai-một được; đến cái tên "me-de" của mình xát-thực có thể tiêu-ma được; thì cho là vô-lẽ, đôi khi có viết mà "tên" không có thể tiêu-thơ cho nhau, thì chỉ dè là ma được; vậy cho nên thân-thể "Trần Tiên-sanh" hay "Nguyễn-con người ta quang-hệ ở tên; con người ta quang-hệ ở tên; địa-vị con người ta quan-hệ ở "tên"; danh-vọng con người ta quan-hệ ở "tên"; mà nói cho cùng thì tổng-cuộc con người ta đều trông vào cái "tên" cả.

Người các nước Thái-Tây rân-trọng như là cái "tên"; n' n' bao nhiêu những đẳng đại anh-hùng đại hào-khết, kỹ-nghệ chuyên-gia; văn-học đại-gia; hể sự-nghiệp hiện-hách bao nhiêu; thì cái "tên" cũng theo đó mà lừng-lẫy bấy nhiêu! Thứ như là biết cách quảng-cáo cái "tên" của mình với thiên-hạ cho được thêm phần giá-trị, như ông Hoa-thành-Đôn (Washington) là bậc vĩ-nhơn nước Mỹ, tám năm huyết-chiến, khôi-phục cơ-đi, người nước Mỹ lấy "tên" ông mà đặt kinh-thành là Hoa-thành-Đôn (Washington); ông Thánh-bí-Đắc (Petersbourg) là một vị minh-quân nước Nga, tự mình đi du-lịch các nước mà hấp-thụ lấy những văn-hóa kỹ-xảo để đem về truyền-bá cho quốc-dân, nước Nga vì đó mà được giàu-mạnh, người Nga nhơn lấy "tên" ông mà đặt kinh-thành là Thánh-bí-Đắc-bảo (Saint Pétersbourg); ông Pasteur là nhà tở-hóa-học, người ta nhơn lấy tên ông mà đặt là viện Pasteur; quan Toàn-quyền Doumer có công bắt cầu qua sông Nhị-hà, người ta nhơn đặt tên cầu là cầu Doumer; xem một cái đó đã biết người các nước đối với "tên" có một cái ý-vị rất thâm-trầm; xử-trí rất màu-nhiệm; giang-sơn còn; cảnh-thò còn; đầu kiến-trúc còn; thì "tên" người hầy còn; "tên" cái với đời, thiết là thiên-thu bất hủ!

Người mình không phải không biết qui-hóa cái "tên"; trân-trọng cái "tên"; song khốn nỗi không biết cách bảo-tồn cái "tên", nên hể càng qui-hôn càng trân-trọng cái "tên" bao nhiêu; thì cái "tên" càng bị dơ mà tiêu-diệt bấy nhiêu! Vậy ai chẳng thấy: thói-tục người nước ta, không kể chỉ tới khi người chết thì tên mất, cứ nói ngay khi còn sống, cái "tên" còn là còn ở khi

"Tên" là gì? "Tên" là biểu-điển của mình; "đặt tên" để làm gì? "Đặt tên" để xưng-ho với đời. Vậy thì cái "tên" chẳng phải của riêng mình mà là của chung của xã-hội, của nước-nhà, của thế-giới, mà nếu con người ta không giữ gìn, thì cũng nên đem ra để quảng-cáo với đời; đóng-góp với đời; chứ có lẽ đầu ban đầu đem khoe ra với đời một chút, rồi lại ồm-áp giấu biệt đi, chẳng biết là một vật xấu-sa bị-đi không muốn cho ai biết tri-vào. Ôi! Cũng thì một "tên", mà "tên" người các nước khác: "tên" người mình khác hay sao?

Người mình lại còn một cách cư-tấn thế này mới là kỳ-ngạc nư, giả như ông Mỗ tên Xoi

VĂN UYÊN

ĐÊM XUÂN NHỎ BẠN

Năm suốt năm canh những nhớ ai
Ngoài song trông-tướng bóng hoa mai.
Mơ màng trong tưởng mồi hương
thoáng, Lấp ló trên tường bóng nguyệt giai.
Non quốc nghìn trang tin quận vắng,
Phong trần mấy dý nổi hồng phai.
Nỗi niềm xin gửi lá phù-mộng,
Đem đến người xa to một vài.

Một vài tâm sự thâu cho không
quanh-quê đêm xuân tưởng chạnh lòng!
Tài phận lữ lưu nơi dặm tía,
Xót thân cách trở chốn non sông.
Tương tri chút nghĩa người đầu-mắt,
Ngay vào nỗi niềm riêng kẻ lữ-trong.
Trăng tròn như cái chén đầy, không
Lầu nam hồi trống đã lung-tung.

Lung-tung hồi trống đã ngân thành,

Ngồi đây trông ra nguyệt xế-mành.
Động mô chùa xa khua thềm nhíp,
Tiếng gà xóm vắng gây tang canh.
Niềm tây đã rồi to trăm đoạn,
Đậm khách còn vương chỉ mấy khoan.
Càng lất sủu đầy khôn gương-gạo,
Ngoài hiên nghe rộn tiếng chim oanh.

Ái-Liên.
KỶ GIỮ TRẢ GIANG CHU HỮU
Con sông Thiệu-quang thắm thoát bay,
Tắt lòng hoài hữu khó làm khuây.
Nào khi đêm vắng trao lời ng.
Nay phải ngàn gâu gói bức này.
Nam bắc trời đầu xui có cách,
Đã vàng ta quyết giữ cho bay.
Trăng, phụng, nguyệt, tay, không quên,
Còn ước, còn non kể to ngày.
Trung-Nhà.

Hương truyền

Một trận bão bên Âu-châu
Mới đây ở hương tây Âu-châu có một trận bão rất lớn và tuyết xuống rất nhiều.
Sự hư hại cũng nhiều, nhà cửa, nhà vườn ruộng đều bị hư hủy cả, sự thông thương dưới sông rạch lấy làm ngại trở ngại; người ta lại cho hay rằng có nhiều chỗ nước lụt nữa.
Cũng vì trận bão ấy mà chuyến xe lửa Salzburg trật đường rầy chết hết một người và 17 người bị thương tích.
Xe khác đến cứu cấp cũng bị lật ngã song không có ai bị hại; xe chở hàng hóa thì bị lật gần Sigulga.

Máy bay trên Lào
Quan hai phi công Guillaume và người máy bay ở Muongthay bay qua Viêng-tiêng hôm 18 Février 1925 bởi 10 giờ sớm mai và đã tới Viêngtiêng bởi 1 giờ 40 phút đúng trong ngày ấy.
Quan Khâm-sứ Lào liền ngồi máy bay ấy mà đi Xieng-Khouang, bởi 17 Février bởi 10 giờ rưỡi trưa nhưng bởi trời không được êm tịnh nên chiều ngày ấy mới tới nơi, và được bình yên cả. Dân sự tụ tập xem máy bay rất đông đảo.

Quan Thủ-tướng Mussolini
Cố tin ở thành Rome cho hay rằng quan Thủ-tướng nước Ý đại-Lợi (Italie) là M. Mussolini mới bị cấm nên ngồi định phải tịnh dưỡng ít ngày.

Tin Pháp-quốc
Lũo này bên Đại-pháp mưa gió thối-lâm và tuyết xuống cũng nhiều. Trường đua ngựa Auteuil mới khởi sự đua kể bị mưa dầm ướt hết.

Hội chợ
Ông Luther là Thủ-tướng nước Áo mới lúc khai hội chợ tại Koenigsberg diễn thuyết có nói rằng nước Áo-mãn cần phải giao-hoàng cũng nước Nga-luật và xứ Ba-lô-ne về đường kinh-tế.

Từ trần
Ông Pedro Puig người Y-pa-nho (Espagne) Tổng-đốc cũ tại Philippin mới từ trần.

thì con cháu phải cử tên Xoi; lòng mà kiến-ky, không những mà không dám kau là cây xoi; để con không được đặt tên ông Mỗ tên Di, thì con cháu trung, mà c' đến đọc chữ phải phải cử tên Di mà không dám đặt; kêu là cây di; người con sống đi; lâu ngày thành quen, cái di mà tên đã chết, cũng đáng hại "cử tên" của người m nh thương thay! — Mà không kể đến những bọn lực-lục thường-nhơn làm gì, cứ nói ngay như các ngài anh - húng hào - kiệt nước ta như Lý Thái-tổ, vua Gia-long, Hưng-đạo đại-vương, Tiền-Lý Nam - đế, cửa miệng người ta thường truyền-tung, nhưng trừ những người có học lịch-sử, còn thì có mấy người biết tên, làng nào có phụng-thờ, thì cái tên "hủy thần", đã là cái tên mà cả làng phải ghi vào

Tự-do diễn-dân

Bản-báo tiếp đăng bài sau này của một ông Hội-viên hội Nam-ky Khuyến-học giới tới, đáp bài "Lời tại nơi ai?" của ông Huỳnh-văn-Chính đăng trong Công-Luận-báo. — Đó là thuộc riêng về cơ-quan hội Nam-ky Khuyến-học, bản-báo không cần-đi chỉ tới, duy đăng vào đây cho rộng đường ngôn luận. B. P. T. B.

CÔNG ÔNG HUỲNH-VĂN-CHÍNH HIỆT HIỆU TỰ-DO
Mới xem Công-Luận-báo số 21 ngày 17 Février thấy ông Huỳnh-văn-Chính biệt-biệt Tự-Do là người văn-chương lợi-lạc vì một mình gồm-làm Chủ-nhơn, Quản-ly, Chánh chủ-bút to báo La Voix Annamite lại là Chánh chủ-bút to Công-Luận-báo viết một bài tựa là "Lời tại nơi ai?" trong ấy ông kích-

Trong bài "Lời tại nơi ai?", ông Tự-Do nói rằng không có ác-câm, ấy là một điều hạnh-phước cho hội N. K. K. H. vì ông, vì tôi thường trông thấy những hội trong Nam-ky nhiều khi bại-hoại cũng bởi một mớ người vì việc riêng tư, vì một lời nói cợt, vì một tật, vì nhiều tánh tình bất-tiện khác, đem sự riêng ấy làm việc chung, ngầm huýt-phung người; nay hội Khuyến-học được người cao-khiến, hiểu đạo lý sâu-xa như ông Tự-Do, không dám ác-câm mà d'đi bản-trí-sự, ấy là một điều tốt cho n'eo hậu-lai của hội đó.

Ông trách bản-trí-sự song ông Ng-phân Lung là Hội-viên hội Khuyến-học cũng từng cầm viết như ông mà không đáp từ, tôi tưởng có khi ngài nghĩ: ông Tự-Do mấy tháng trước là người giúp to Echo Annamite, có công lao tiêu-tư nhiều, nên vì biết lòng nhau làm mà chẳng nỡ và chẳng muốn trả lời, thì đó cho ông Tự-Do muốn nói khi thì nói, miêng là ngài cũng tự-sự loại-viên hết lòng lo cho hội thì thôi. Lại có lẽ ông Tự-Do tưởng nghĩ rằng lời mình nói, việc mình làm, vì ham tiền-của thì còn có ch'ư thứ-giá biết cho. Trong xã-hội mà có nhiều người vì công-dưc như ông Tự-Do thì nghĩ lại công-vai lòng mà giúp xã-hội nhiều hơn nữa, bằng có nhiều kẻ khoe khoan hoặc tiền-của, hoặc chức-phận, hoặc tài-năng, hoặc thể lực mà hại lẫn nhau, bởi việc làm, lời nói, thì ngài cũng chẳng màng, cứ đường thẳng n'eo ngay mà lần bước tới.

Ông Tự-Do nói rằng bản-trí-sự lộng-quyền và đại-hội-viên như có rái. Tôi cũng từng thấy trong bản-trí-sự có các viên - quan, nhưng tôi lại nghe rằng mấy viên quan ấy, vì sự công-loh, không kể ch'ư tước, tướng phận sự mình mà thôi, nay ông Tự-Do lại nói khác; có khi ông trách người n'eo, lúc ông Nguyễn - thanh - Khất, Diên-thuyết, máy từ báo nói tại đường Colonel Grimaud, song báo Echo Annamite lại nói lộn rằng tại đường Roland Garros. Tuy là báo Echo Annamite đã chịu lời nhưng ông Tự-Do không vừa lòng, ông buộc cho một người không hiểu làm lời. Vậy tôi tưởng ông Tự-Do nên dung thứ cho báo Echo Annamite, như là ông đã có n'ương n'eo báo ấy một lúc, thì n'eo là lời K'ông-Tử có dạy rằng: mình nên tự khất lấy mình và dung-thứ cho người khác thì mới là quân-tử.

Còn về sự ông trách bản-trí-sự lộng-quyền, vậy thì ông là người nhiệt-thành với xã-hội ở nơi Saigon ai ai cũng biết, nếu quả vậy thì bữa nay-hội N. K. K. H. H. ngày ch'ưa đến 22 Février 1925 chiều ông nên đối-giọng đến đó mà vấn tại kẻ lộng-quyền. Ấy là phận-sự người viết bản-báo với xã-hội và là phận-sự người hội-viên, rồi bản-trí-sự cũ mà đem những người đứng đăng cầm quyền trị sự N. K. K. H. H.

Tôi tưởng bản-trí-sự ngày nay đã sẵn lòng từ-chức, và nếu ông Tự-Do vì sự công-loh như lời ông nói và kh'eo thì thế thì các hội-viên cũng sẵn lòng tặng phuc ông và nghe lời ông chỉ-báo.

Vô Tây và vô Nam

Tôi có nói vì sự thách đố của một vị đạo-giả (người ấy xin giấu tên) của tờ Echo Annamite nên Amadou đã bằng lòng ấy thì với các tay vô nghệ Annam theo cách đánh vô nước mình.

Mới đây vị đạo-giả ấy lại gửi đến một cái thơ xin đăng vào báo Echo Annamite mà bởi Amadou như vậy: "L'oeu anh đánh thắng được anh Zbyak mà lãnh 1.000 đồng bạc thưởng, trong lúc đạo-chí, ấy anh có nói rằng: anh đánh thắng hết thầy các tay vô nghệ Tây Nam nên ai dám ra tỷ thí với anh và đánh thắng anh, thì anh sẽ chịu cho người ấy một ngàn đây là hai ngàn đồng bạc, vậy không? Nếu quả thật anh đánh thắng được anh Zbyak, vậy anh hãy đến để đối-dịch với anh liền đó."

Đọc bức thơ trên đây đã thấy vị đạo-giả ấy chưa thạo cuộc đấu võ, và cũng quên mất rằng mình thách Amadou chứ không phải Amadou thách mình. Và lại theo pháp đấu võ thì mình thách người ta thì mình phải lấy ch'ư vô-dịch của mình hay là đem ra một số tiền mà làm phần thưởng cho kẻ nào đánh bại mình. Chớ báo Amadou đem 1.000 hay là 2.000 đồng bạc ra mà cái thì phí lý quá.

Bởi vậy cho nên chủ-bút tờ Echo Annamite thay mặt công chúng mà nhắc cho vị đạo-giả ấy biết rằng mấy đến người hầy bởi ấy, làm cho Amadou không thể nào nhận lời được, thế thì sự thách đố của vị đạo-giả n'eo chẳng hóa ra là một sự điều cợt mà chơi hay sao? Và có đáng cho công chúng phải trách hay không?

Nay ngài xin hỏi tại vị đạo-giả ấy một lời, ch'ư cũng không g'eo người phải trả lời cho chắc: nếu người Annam nào chịu đối-dịch với Amadou, thì thắng thì lãnh 500 \$ 00 còn người thua thì không được lãnh s'eo nhỏ. Vậy có bằng lòng không?

Nếu vị đạo-giả ấy bằng lòng thì phải cho ngài bay hầu có lo sắp đặt võ-tràng. Bằng không thì ngài sẽ cao rao việc ấy ra cho công chúng biết và ngài sẽ thế cho người ấy mà kiếm người để tỷ thí với Amadou.

Ch'ư-t'eo xem những lời trên đây đủ biết rằng thế nào cuộc đấu võ này cũng phải thành-tựu. Vậy các tay vô-nghệ trong Nam-ky ai ra đối-dịch cùng Amadou, thì trước đã có danh mà sau cũng có lợi 500 đồng bạc đó. Xin ch'ư vị hầy viết thư gửi đến, hoặc đến tại bản-báo mà xin ghi tên mình vào sổ đi, để tuyển lựa một người vô nghệ siêu-quần hầu có ra tỷ thí đấu cho Amadou biết mặt.

VIÊN-HOÀNH.

Một đám táng

Ngày 18 Février 1925 là ngày đưa đám ông Ph'ư-quốc-Cường. H'oi 3 giờ chiều, các anh-em trong xã-hội và các thân-bằng có-b'ư-đ'eo tụ lại đông, để tiễn-biệt ông lần cuối cùng. Khi tới huyết, M. Hiệp có thay mặt cho anh-em trong xã-hội đọc một bài diễn-văn bằng chữ Pháp, ai nghe cũng phải rơi lệ. Kế M. Nguyễn-cu-H'ân đứng ra thay mặt cho mấy anh-em thì-xá tại Saigon mà đọc một bài diễn-văn bằng tiếng ta như sau này:

Tựa các ngài,
Ngày hôm nay, giờ này, phút này: là ngày, giờ, phút, mà anh-em chúng tôi tiễn-biệt người có-b'ư của chúng tôi là Ph'ư-Tuân-N'ang lần cuối cùng! Than ôi! Sanh-ly từ-biệt, trông thấy mà đau! Một lần b'eo ra ruộng gi'eo, cái thơ "kim-c'eo" g'eo nhau mấy lời, như những lúc đêm khuya ngày vắng, như ba anh em trò-chuyện, cuộc vui ngân-chang tây-gang! Nhớ những khi xuống học thì-ca, phẩm-bình vào-từ, mồi thơ g'eo với mồi trà, nhớ những

Hãy hút thuốc chưa vãn
và vãn rồi hiện

CA-LOP

vi mùi đã ngon
mà lại không sánh bằng

Do anh Võ Phi Hùng Cựu HS Petrus Ký (67-74)
tặng cho Kho Sách Xưa của Quán Ven Đường.

